

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

УДК 821.161

DOI <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2022.2.1>

П. В. БІЛОУС

доктор філологічних наук, професор,

професор кафедри філології,

Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»

Волинської обласної ради, м. Луцьк, Україна

Електронна пошта: bpv1953@ukr.net

<http://orcid.org/0000-0001-7487-6230>

АПОКАЛІПТИЧНІ МОТИВИ ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКОГО ЛІТОПІСУ

У статті на основі тексту Галицько-Волинського літопису визначаються й аналізуються апокаліптичні мотиви, властиві пізньому Середньовіччю в українській літературі. Серед численних історичних персонажів літопису трапляються такі, які асоціативно перегукуються з образом антихриста (диявола, сатани), створеного в новозавітному «Одкровенні Іоанна Богослова» («Апокаліпсисі»). Мотив «кари Божої» пронизує ті епізоди в літописі, у яких ідеться про жорстокі вчинки окремих сторичних осіб (воєвода Бенедикт, угорський король Бела). Картинами жакливих убивств переповнені сторінки Галицько-Волинського літопису, адже місце в ньому знаходили передусім військові походи та битви, яких було незчисленно на галицьких та волинських землях у XIII столітті. Сини галицького князя Романа (Данило і Василько) відзначалися особливою жорстокістю, що не заважало літописцю їх прославляти, адже вони чинили згідно з лицарським середньовічним кодексом. Відтак повідомлення про те, що ці брати грабували і пустошили міста і села не тлумачиться як вияв жорстокості та немилосердя. Картинами жакливих подій переповнені роки 1237 – 1242, коли монголи і татари пустошили руські землі. У Галицько-Волинському літописі вогонь являється не раз як нищівна сила, як ознака апокаліпсису. Літописець доповнює опис страшної пожежі у польському місті на березі Вісли Судомірі із численними людськими жертвами ритуальною картиною, схожою на поховальну процесію. Вичерпність нищення як ознака кінцевітньої катастрофи не раз виринає на сторінках літопису, і літописець неодмінно вказує на цю вичерпність. Передвістям біди зображувалось якесь знамення. У «Повісті минулих літ» таких знамень зафіксовано немало, менше – у Київському літописі, а в Галицько-Волинському літописі – поодинокі згадки про них. Семантика таких явищ завжди однакова: знамення передвіщали біду. Апокаліптичні картини у літописі – характерна ознака трагічного часу, яким було на українських землях XIII століття, що призвело до загибелі держави Русь.

Ключові слова: Галицько-Волинський літопис, апокаліптичні мотиви, XIII століття, історичний сюжет, колізія, символіка, битва, вогонь.

Актуальність статті. Галицько-Волинський літопис хронологічно охоплює майже все XIII ст. (з 1205 по 1292 рр.). Він багатий на різноманітні історичні сюжети та колізії, однак, ніби відповідаючи магічному значенню числа «13», насичений апокаліптичними мотивами. І це не дивно: хоч Галицька та Волинська землі частково успадкували державницькі та культурно-історичні традиції Київської Русі, та все ж літопис засвідчив згасання та політичну смерть держави Русь саме у XIII столітті.

Вивченість теми. Галицько-Волинський літопис досліджували М. Максимович, Я. Головацький, О. Огоновський, І. Франко, М. Возняк, М. Грушевський, Б. Барвінський, О. Білецький, Д. Чижевський, Н. Федорак та інші, але спеці-

ально апокаліптичні мотиви у цьому літописі не вивчалися.

Мета статті – виділити у Галицько-Волинському літописі апокаліптичні мотиви та проаналізувати їх на текстовому матеріалі.

Виклад теми. Серед численних історичних персонажів літопису трапляються такі, які асоціативно перегукуються з образом антихриста (диявола, сатани), створеного в новозавітному «Одкровенні Іоанна Богослова» («Апокаліпсисі»). Ідеться про палатина – «головного воєводу» Бенедикта, якого угорський король Андрій послав завойовувати Галицьку землю восени 1208 року). Мало того, що цей Бенедикт схопив місцевого князя Романа Ігоревича прямо у бані, коли той мився, та відіслав його

«в Угри», він ще й жорстоко позбиткувався над галичанами: «був мучитель боярам і городянам, і, блуд чинячи, він і його вої оскверняли і жінок, і черниць, і попадь» [Літопис руський : 371]. Літописець виносить йому присуд, називаючи антихристом («управду був він антихрист мерзотними ділами своїми»), але при цьому посилається на авторитет «премудрого книжника родом із Києва» Тимофія, котрий «притчею сказав своє слово про сього мучителя Бенедикта»: «В часи страшного суду трьома іменами назоветься антихрист». Тимофій не на притчу натякає, а на слова із «Апокаліпсиса» про чудернацького «звіра», якого названо ще й змієм, дияволом та сатаною: «І схопив змія, що диявол він і сатана» (20 : 2).

У коментарях до свого перекладу «Літопису Руського» Л. Махновець наводить таке цікаве спостереження: «В Одкровенні (Апокаліпсисі) Іоанна Богослова говориться, що звір, змії, «котрий є диявол і сатана», має свою ознаку – «звірине число» 666 (13 : 18). Значення імені Бенедикт Тимофій вичитав у «Тлумаченні на Апокаліпсис» Андрія Кесарійського: у грецькому звучанні βενεδικτοζ числове значення літер і дає «звірине число» [Літопис Руський : 371]. Ні Тимофій, ні вслід за ним літописець не називають цього числа, а лише натякають самим іменем Бенедикт, що для освічених читачів того часу мало бути зрозумілим.

Мотив «кари Божої» не раз зринає у літописі. Так, ця кара наздогнала угорського короля Белу, коли він задумав підкорити місто Галич, де правив князь Данило. Було то влітку 1230 року. Вже на початку походу Господь учинив перешкоду королю, а скоріше за все – подав знак, що його намір завершиться крахом: «Та коли увійшов він у гори Угорські, послав на нього Бог архангела Михаїла відкрити потоки небесні – так що коні їхні потопали і самі вони вибігали на високі місця» [Літопис Руський : 387].

Бела не зважив на це попередження, пішов далі і взяв Галич в облогу. «І напустив Бог на них, угрів, кару фараонову». Це алюзія на книгу Вихід зі Старого Завіту, де йдеться про кари, які послав Господь на фараона, що не випускав Мойсея та його народ із єгипетського полону. Яку саме кару мав на увазі літописець, невідомо. У Святому Письмі мовиться про десять кар Божих: переміна води на кров,

нашесть жаб, вошей, роїв мух, саранчі, моровиця на худобу, поява гнояків на тілі, град, темрява, вигублення первородних (Вих. 7, 8, 9, 10). Стоячи під стінами Галича і безуспішно штурмуючи його («город стояв кріпко»), Бела знесилювався. Оскільки це було літо, то будь-яка з перерахованих кар Божих, призначених для фараона, могла підкосити сили угорського короля. В усякому разі, він «пішов од города». Власне, Бела втік зі своїми охоронцями, а знесилених воїнів залишив напризволяще: «Покинув же він людей, оружників многих, і кінників, і напали на них городяни, і багато їх попадало в ріку Дністер, а інші побиті були, інші поранені, ще інші схоплені були». Відбулося масове знищення підупалих у силі та душі воїнів Бели, що нагадує апокаліптичну картину, доповнену ще й повідомленням про те, як поневірявся Бела з купкою своїх охоронців, тікаючи з галицької землі: «... ангел побивав їх. Вони так умирали: в одних опадали підшви, як од черевиків, а інші, вилізши на коней, померли, ще інші вмирили, зійшовшись довкола вогню і м'ясо піднісши до рота. Від багатьох різних недуг вони помирили» [Літопис Руський : 387].

Картинами жахливих убивств переповнені сторінки Галицько-Волинського літопису, адже місце в ньому знаходили передусім військові походи та битви, яких було незчисленно на галицьких та волинських землях у XIII столітті.

Битва тисяцького Дмитра під Городком завершилася несподівано: на його воїв напали «угри і ляхи» та погнали їх від міста. Літописець вихоплює із цієї події вражаючі картини: дяк Василь на прізвисько Молза був застрілений біля укріплень, а «боярина Михалка Скулу вбили, наздогнавши на ріці Щирці, і голову йому вони одрубали, три цепи знявши золоті, і принесли голову його до Коломана» [Літопис руський : 375]. Середньовічна жорстокість і брутальна ритуалізованість убивства надають зображеному у літописі похмурої, кривавої тональності, близької до апокаліптичної символіки.

Сини галицького князя Романа відзначалися особливою жорстокістю, що не заважало літописцю їх прославляти, адже вони чинили згідно з лицарським середньовічним кодексом. Відтак повідомлення про те, що ці брати грабували і пустошили села довкола Белза та Чер-

вена на початку 1222 року, не тлумачиться як вияв жорстокості та немилосердя. Літописець холонокровно констатує, що волею княжичів «не лишилось ні одного села не спустошеного», та ще й увиразнює цей апокаліптичний пейзаж аллюзією на євангелія: «Не зосталось каменя на камені» (Мт, 24:2; Мк, 13:2; Лк, 18:24).

Через три роки Данило і Василько повторили свій розбійний напад на ці самі землі: «[Данило] пограбував землю Белзьку і Червенську аж до останнього, а Василько князь багато здобичі набрав, стад коней і кобил» [Літопис руський : 381]. Із цими історичними персонажами пов'язано багато руйнівних діянь, які відображають страшну колотнечу на галицькій та навколишніх землях, і це відображає не так становлення, формування Галицького князівства, як кінець світу. Не випадково до року 1227 літописець подає такий анонс: «Почнем же розповідати про незчисленні битви, і про страждання великі, і про часті війни, і про многі крамоли, і про часті заворушення, і про многі заколоти, бо змалку не було їм обом спокою» [Літопис Руський : 383].

Чого шукав, наприклад, Данило на чернігівській землі? Об'єднавшись із чернігівським князем Мстиславом Глібовичем, він у кінці 1234 року розпочав каральну експедицію: «Пішли вони, грабуючи Чернігівську землю, і взяли багато городів по Десні. Тоді ж узяли вони і Хоробор, і Сосницю, і Сновськ, і багато інших городів, і прийшли вони до Києва» [Літопис Руський : 391].

Звичайно, походи князя Данила можна було б пояснювати якимись стратегічними намірами, складними стосунками між удільними князями, численними конфліктами через намагання оволодіти землями, які тобі не належать, спробами встановити якусь суб'єктивну справедливість, однак ці міжусобні війни та сутички не роблять честі князеві (хоч, можливо, у середні віки було інше бачення честі і слави). І діялося все це напередодні нашествия Батия.

Картинами жахливих подій переповнені роки 1237 – 1242, коли монголи і татари спустошили руські землі. Так, коли Батий взяв Переяслав, то «вибив його увесь, і церкву архангела Михаїла сокрушив, і начиння церковне незчисленне срібне й золоте, і дороге каміння узяв. І єпископа, преподобного Симеона, вони

убили» [Літопис Руський : 394]. Без сумніву, Переяслав було зруйновано, людей побито, але літописець акцентує на церковно-релігійних святинях та особах, вважаючи, що саме нищення їх є найбільшим виявом жорстокості «безбожних ізраїльтян» і нагадує кінцесвітні візії зі Святого Письма.

Не маючи сил чинити опір Батию, Данило та Василько повернули свої погляди на польські землі і розпочали у 1243 році війну «з Болеславом Стидливим, князем лядським»: «Сам Данило спустошив довкола города Любліна, а Василько – по ріках Изволі і по Ладі, довкола города Білої, двірський же княжий Андрій – по ріці Сяну, а воєвода Вишата спустошив Підгір'я. Узявши здобич, вони вернулися» [Літопис Руський : 401].

То чим вони були кращі за монголів на чолі з Батием?

Ляхи вирішили помститися галицьким князям за напад на їхні землі, тому через деякий час налетіли збройно на український Андріїв. «Почувши це, Данило-князь із братом Васильком зібрали силу свою і повеліли підготувати праці та інші знадоби для взяття города, і прийшли на город Люблін». Данило напередодні тут уже наробив шкоди, але тепер вирішив знищити Люблін остаточно. Картина взяття міста написана епічно, із застосуванням поетичного стилю, який увиразнює апокаліптичний мотив цього місця у літописі: «І праці метали, і стріли, як дощ, ішли на город їх, і ляхи, побачивши, що все сильніше у битві налягають руси, стали просити, щоб милість дістали». Але князі були неблаганними, а потім повернулися до Галича, «пустошивши землю ту», тобто польську [Літопис Руський : 401].

Данило і сина свого Лева привчав до жорстокості у ставленні до ворогів, яких шукав чомусь на чужих землях. Зокрема, воюючи проти ятвягів – литовського племені, князь брав і юного сина: «І палили вони дома їх, і грабували села їх. Ставши в селі Привищах на ніч і побравши майно їх, вони попалили дома їх, а назавтра рушили далі, грабуючи землю їх і палячи» [Літопис руський : 415].

Та що там чужі землі, міста і села, коли і своїм від них добряче діставалося. Про це свідчить факт знищення волинського міста Звягеля: «У рік 6766 (1258). Данило тоді з бра-

том Васильком рушили до Возвягля з великою силою, ждучи вісті од Романа і литви. І стояв Данило на річці Корчику днину, ждучи вісті од них, і пішов до Возвягля. Раніш послав він сина свого Шварна, щоб оточив він город і щоб ніхто ж не втік з них.

Воїв же було з ним п'ятсот, і городяни, бачивши мало ратників із князем, сміялися, стоячи на городській стіні. Але назавтра прийшов Данило із силою-силенною війська, із братом своїм Васильком і сином Львом. І коли побачили це городяни, то страх напав на них, і не видержали вони, і здалися. І Данило город запалив, а людей вивів і оддав їх на поділ, – то брату своєму, а то – Львові, інших – Шварнові. І пішов він до себе додому, взявши город.

Коли ж Роман прийшов до города Возвягля і литва, то литовці, кинувшись на город, не побачили нічого, тільки самі головні та псів, що бігали по городищу. І литовці досадували і плювали, кажучи по-своєму «Янда», призиваючи богів своїх Андая і Диверикса і всіх богів своїх споминаючи, тобто бісів» [Літопис руський : 417].

Так Звягель (нині – Новоград-Волинський на Житомирщині) згадується вперше у літописних джерелах, але згадується не як місто, а згарище, яке залишили після себе галицькі князі. Парадоксально, але у сучасному Звягелі шанують це як рік народження міста, щороку святкують і навіть мають намір встановити пам'ятник Данилу Галицькому. Чи то пам'ять коротка, чи то рабська психологія спрацьовує – шанувати свого гнобителя і розбійника. Данило знищив Звягель вогнем, який у символіці апокаліптичної семантики має зловісну сутність. Так вчинив він у 1241 році і з Болохівською землею (її центром був град Болохів, тепер – Любар на Житомирщині): «города їх вогневі віддав». Це була помста за те, що болохівці скорилися татарам, аби життя своє зберегти. Данило ж їх не пощадив.

У Галицько-Волинському літописі вогонь являється не раз як нищівна сила, як ознака апокаліпсису. Так, під 1259 роком відтворено трагедію у польському місті на березі Вісли – Судомирі. Спричинили її татари, напавши на поселення і віддавши його вогню: «Житла ж у городі були соломою покриті, і загорілися вони самі од іскор, а потім і стіни города почали

горіти. Церква також була в городі тім кам'яна, велика і предивна, що сіяла красою, бо була вона зроблена з білого каменю тесаного, і та була повна людей. Але верх у ній, деревом покритий, загорівся, і вона згоріла, і в ній – незчисленне множество людей» [Літопис руський : 422].

Біда була люта. Літописець доповнює опис страшної пожежі із численними людськими жертвами ритуальною картиною, схожою на поховальну процесію: «А потім пішли вони з хрестами із города, і з свічами, і з кадилами. І пішли ж і бояри, і боярині, нарядившись у весільне вбрання, а слуги боярські несли перед ними дітей їхніх. І був плач великий і ридання. Мужі оплакували жон своїх, а матері оплакували дітей своїх, а брат брата, і не було того, хто б помилував їх» [Літопис Руський : 423]. Особливо вражає і підсилює трагедію оте незвичайне вдягання бояринь та винесення перед них дітей. Літописцю вдається досягти у цій картині сентиментальної проникливості, розрахованої на співчуття читача. Водночас описане ним підсилює трагічність того, що сталося, а вся ця процесія символізує таке велике горе, ніби світ опинився перед своїм кінцем.

Однак ця трагедія не була завершеною, бо всю процесію оточили татари і зупинили на оболоні коло Вісли, де тримали два дні. Після того стали «вони побивати усіх – чоловічу стать і жіночу. *І не зосталося з них ані одного*».

Вичерпність нищення як ознака кінцесвітньої катастрофи ще не раз вирине на сторінках літопису, і літописець неодмінно буде вказувати на цю вичерпність. Так, військо Василька зіткнулося біля волинського міста Мельниця із литовцями, і побігли нападники до озера, але це була пастка для них. І тоді почали княжі воїни «сікти їх, а інші в озері потопилися. *І так перебили вони всіх, і не зостався з них ні один*» [Літопис Руський : 423].

Топос нищення, як перед кінцем світу, часто використовується літописцем: «І стали мертві падати із заборол, як ті снопи» [Літопис Руський : 433]; «Тих вони [татари на чолі з ханом Телебугом] побивали, а інших захопили, а ще інших, обдерши пускали нагих, і ті од морозу померли, тому що зима була люта вельми. І зробили вони пустою землю всю»; «І померло в городах в облозі незчисленне множество, а інші померли в селах, вийшовши з городів, після

того, як пішли нечестиві агаряни»; «Тої ж зими і в Татарах вимерло все – і коні, і скот, і вівці. Все вимерло, не зосталося нічого»; «У Німцях, вийшовши з берегів, море потопило землю, за гнівом Божим. Більше шістдесят тисяч потонуло, а церков кам'яних – сто і одинадцять, опріч дерев'яних» [Літопис Руський : 436].

У всіх цих бідах літописець вбачає не так людську захланність та войовничий запал або прояви стихій у природі, як волю Божу, а точніше – Божий гнів: «І не було того, хто б помилював їх, бо гнів Божий звершився на них», «потопило землю за гнівом Божим» тощо.

Передвістям біди часом стає якесь знамення. У «Повісті минулих літ» таких знамень зафіксовано немало, менше – у Київському літописі, а в Галицько-Волинському літописі – поодинокі згадки про них. Не знати, чи є в цьому спаданні інтересу до знамень якась закономірність, проте семантика таких явищ завжди однакова: знамення передвіщали біду. Так, під 1249 роком повідомляється про те, як князі Данило та Василько вирушили у військовий похід. «Коли вої ще не дійшли до річки Сяну і зсіли в полі з коней, щоб оружитися, то сталося таке знамення над військом: стільки налетіло орлів і багато воронів, як хмара велика. І птахи вигравали, а орли клекотали, і ширяли крильми своїми, і шугали в повітрі так, як ото іншим разом і навіть ніколи не було. І се знамення не на добро» [Літопис Руський : 403].

Хмара з орлів та вороння цілком асоціюється з апокаліптичним видовищем. У «Слові про Ігорів похід» зображене затемнення сонця (як небесне знамення, що передвіщало лихо війську Ігоря), і в поетичному контексті цього затемнення являються і орли («орли клекотом на кості звірів зовуть»), які є передвісниками

смертельної битви з численними жертвами. Таке ж значення орлів, почерпнуте із фольклорних джерел, вжито і в Галицько-Волинському літописі. Те ж стосується вороння. У тексті «Слова», де йдеться про тяжкі часи міжусобних воєн, розпалених Олегом Гориславичем, образ ворон відтворює мертвотну, похмуру картину на Русі: «Та часто ворони каркали, / трупи собі ділячи» [Слово о полку Ігоревім : 35].

Битва Романових синів із князем Ростиславом, за передвістям, мала б закінчитися їхньою поразкою, однак перемогли Данило та Василько, що не в'яжеться із логікою лиховісних знамень. Лиховісним воно стало хіба що для Ростислава, а для Данила та Василька обернулося перемогою, бо, як вважає літописець, «не од підмоги людської буває побіда, а від Бога».

Висновки. Після смерті цих князів, які стояли на чолі Галицького та Волинського князівств, татари почали нещадно спустошити Волинь та Галичину. На це звернув увагу і М. Грушевський: «Волинський літописець оповідає, що під час походу на Польщу 1286 р. татари страшно винищили Волинь і Галичину: ідучи повз Володимир, вони «насилля велике творили, грабуючи товару безчисленне множество і коней». Татари частину своїх людей лишили під Володимиром годувати коней, і ті «учинили пустку із землі Володимирської»: били людей, кого запопали, відбирали коней. Так сталося в Галичині, коли Телебуга, вертаючись, стояв два тижні під Львовом: хто виїхав з міста, тих забивали або брали в неволю, а інших пускали обдерши наголо, а ті гинули від морозу, і так спустошили цілу околицю» [Грушевський : 101 – 103]. За Галицько-Волинським літописом, ТРИНАДЦЯТЕ СТОЛІТТЯ завершувалося похмуру, трагічно, плачевно.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грушевський М. Історія України-Руси: в 11 т., 12 кн. Київ: Наукова думка. Т. 3: До року 1340. 1992. 592 с.
2. Літопис Руський / За Іпатським списком переклав Леонід Махновець. Київ: Дніпро, 1989. XVI + 591 с.
3. Слово о полку Ігоревім / Упоряд., вступна стаття, підготовка тексту, примітки Леоніда Махновця. Київ: Дніпро, 1983. 156 с.

REFERENCES

1. Gryshevskiy M. (1992) *Istoria Ukrainu-Rysi: v 11 T.* [History of Ukraine-Russ: in 11 volumes.] Kyiv, Naykova dumka.
2. *Litopus ruskiy/ za Ipatievskum spuskom prereklav Leonid Mahnovets* (1989) [Russ Chronicles / According to the Ipat list translated by Leonid Makhnovets] Kyiv, Dnipro.
3. *Slovo o polku Igorevim / uporyad., vstupna statty, pigotovka teksty, prumitku Leonida Mahnovtsya* (1983)[A word about Igor's regiment / Edited, introductory article, text preparation, notes by Leonid Makhnovets] Kyiv, Dnipro.

P. V. BILOUS

*Doctor of Philological Sciences, Professor,
Professor at the Department of Philology,
Municipal Higher Educational Institution "Lutsk Pedagogical College"
of the Volyn Regional Council, Lutsk, Ukraine
E-mail: bpv1953@ukr.net
<http://orcid.org/0000-0001-7487-6230>*

APOCALYPTIC MOTIVES OF THE GALITIC-VOLYN CHRONICLES

The article, based on the text of the Galician-Volyn Chronicle, identifies and analyzes the apocalyptic motifs characteristic of the late Middle Ages in Ukrainian literature. Among the numerous historical characters of the annals, there are those who associatively resonate with the image of the antichrist (devil, Satan), created in the New Testament "Revelation of John the Baptist" ("Apocalypse"). The motif of "God's punishment" permeates those episodes in the annals, which deal with the cruel deeds of individual historical figures (voivode Benedict, Hungarian king Béla). The pages of the Galician-Volyn Chronicle are filled with pictures of terrible murders, because it was primarily the place for military campaigns and battles, which were countless in the Galician and Volyn lands in the 13th century. The sons of the Galician prince Roman (Danilo and Vasylo) were noted for their particular cruelty, which did not prevent the chronicler from glorifying them, because they acted in accordance with the medieval code of chivalry. Therefore, the report that these brothers looted and devastated cities and villages is not interpreted as a manifestation of cruelty and ruthlessness. The years 1237-1242, when the Mongols and Tatars ravaged the Russian lands, are filled with pictures of terrible events. In the Galician-Volyn chronicles, fire appears more than once as a destructive force, as a sign of the apocalypse. The chronicler completes the description of the terrible fire in the Polish city on the bank of the Vistula Sudomira with numerous human victims with a ritual picture similar to a funeral procession. The completeness of the destruction as a sign of the apocalyptic catastrophe appears more than once on the pages of the annals, and the chronicler always points to this completeness. Some omen was depicted as a harbinger of trouble. In the "Tale of Bygone Years" there are many such signs recorded, less in the Kyiv Chronicle, and in the Halytsia-Volyn Chronicle – isolated mentions of them. The semantics of such phenomena is always the same: the signs foretold trouble. Apocalyptic pictures in the annals are a characteristic feature of the tragic time that was in the Ukrainian lands of the 13th century, which led to the demise of the state of Rus.

Key words: Galician-Volyn chronicle, apocalyptic motifs, 13th century, historical plot, collision, symbolism, battle, fire.